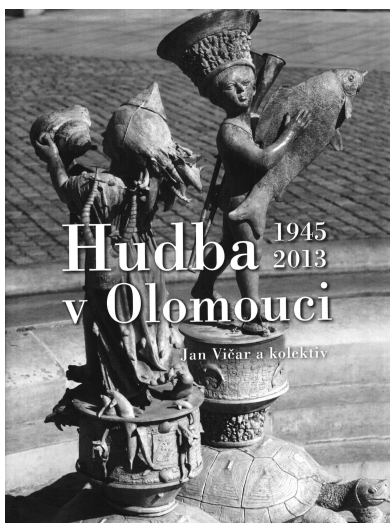

Jan Vičar a kolektiv:
Hudba v Olomouci 1945–2013

Jaromír Havlík

Jan Vičar a kolektiv
Hudba v Olomouci 1945–2013

Olomouc: Univerzita Palackého, 2014,
1. vydání, 648 stran
ISBN 978-80-244-3629-6

Vskutku monumentální spis o historii hudební kultury v Olomouci po druhé světové válce (velkoformátová kniha na křídlovém papíře váží bezmála tři kilogramy – přesně 2700 gramů) je další ze souhrnných pojednání o historii hudební kultury v jednom významném regionu. Moravské regiony jsou v tomto ohledu velmi aktivní – stačí připomenout obdobně strukturovaný sborník *Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti* připravený kolektivem muzikologů dotyčného regionu a publikovaný v roce 2010.¹ Počiny tohoto druhu jsou významné nejen samy o sobě, nýbrž i jako důležité východisko eventuálního (a velice žádoucího) souhrnného spisu o nejnovější historické etapě hudební kultury v rámci celé České republiky. Zvláště zpracování etapy po druhé světové válce české hudební kultury citelně schází a tato regionální souhrnná pojednání budou pro něj jednou jistě nezbytným a důležitým východiskem.

„Kolektivní monografie“ – termín, který si v řadě indikovaných případů v dnešní době spíše vynutil mechanismus hodnocení odborné publikační aktivity – se pro

¹ Mazurek, Jan et al. *Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity, 2010.

monumentální dílo olomouckých muzikologů vsutku hodí. Reprezentativní svazek velkého formátu je nepochybně konzistentnější než standardní sborník. Jeho vnitřní uspořádání má logický řád a vytčená problematika je vyčerpána všestranně: množství dat je čtenáři předloženo v přehledném sledu, vzájemné návaznosti a náležité problémové provázanosti. Početný autorský kolektiv pod vedením zkušeného Jana Vičara zpracoval jednotlivé dílčí úseky textu nejen s odbornou akribií, nýbrž i s oním zvláštním, ne vždy obvyklým, zaujetím jak pro věc, tak i pro *genia loci*. Přítomnost lokálního patriotismu je na ploše celého spisu více či méně zjevná a přitom není ani formální, ani oslavně dekorativní, nýbrž je většinou nenápadným, leč organickým momentem odborné, věcné složky textu.

Vedoucí autorského týmu Jan Vičar čtenáře v hutném *Úvodu* (s. 13–20) přehledně seznámí s celkovou koncepcí publikace a formátem jednotlivých kapitol. K ní si dovoluji několik poznámek:

Ad periodizace: Časový záběr knihy, tedy od roku 1945 po „současnost“ (která je zde dána rokem 2013, datem poslední redakce spisu), lze bez větších námitek akceptovat. Za velmi dobré považuji vnitřní neperiodizování: spis je pojat jako souvislé dějiny institucí. Vnitřní časové členění je samozřejmě latentně přítomno, aniž by bylo uvnitř jednotlivých velkých kapitol (až na několik výjimek) nějak formalizováno. Období po roce 1945 má totiž v zásadě pouze dva významné mezníky: roky 1945 a 1989. Mezi nimi jde o historicky jednotnou 44letou etapu poznamenanou totalitou (v zásadě včetně onoho „přechodného“

tříletí 1945–1948, během něhož komunisté systematicky – a nakonec úspěšně – připravovali „dovršení procesu národně demokratické revoluce“, jak byl oficiálně nazýván únorový převrat v roce 1948). S postupně rostoucím časovým odstupem je stále zjevnější, že centralizovaný systém státní správy působil, včetně dílčích proměn v jednotlivých fázích, nejvýrazněji v centru a s rostoucí vzdáleností od něj postupně slábl – se všemi pozitivními i negativními následky. Navíc, sféra kultury se odjakživa vyznačuje zesíleným sklonem ke své vnitřní autonomii, najde si většinou snáze než jiné sféry jisté sebeobranné prostředky vůči vlivům nežádoucím pro integritu jejího vnitřního duchovního klimatu.

Nadto Olomouc se svým jistým duchovním konzervativismem starobylého univerzitního a arcibiskupského města měla v pojednávaném období duchovní klima výrazně odlišné například od průmyslové Ostravy – černého a ocelového srdce republiky, jemuž byla od roku 1960 správně podřízena. Toto vše se do náplně jednotlivých kapitol zjevně promítá.

Přiměřený prostor je v publikaci věnován i sféře populární hudby, důležité je i hledisko orientované na oblast hudební recepce těch, kteří minulé i současné duchovní klima kulturní Olomouce vytvářeli a vytvářejí.

Způsob zpracování publikace (s. 17–18): dodržováno je především hledisko uceleného, vzájemně provázaného pojednání relativně celistvé etapy. Publikace se tudíž netřísťí ani do relativně uzavřených kapitol formátu slovníkových hesel, velmi se šetří medailonky osob a institucí – vše v zájmu plynulosti a jednotlosti výkladu. To je velmi

sympatické právě tak jako komplexnost: hudební kultura je pojata ve všech svých projevech a funkcích, bez předpojatosti, bez preferencí. Sféra tzv. vážné hudby má ovšem i zde minimálně poziční přednost, jak o tom svědčí většina tzv. průřezových kapitol. Nad tím není třeba se pozastavovat, plně to odpovídá tradiční hodnotové hierarchii. Takže například první velká výkladová kapitola – *Hudební divadlo* (s. 21–74) – přirozeně začíná operou, po níž teprve následují další oblasti: opereta a muzikál, balet, divadla malých forem včetně speciálního úseku o Ensemble Damian. Stejná hierarchie se v zásadě projevuje i v následujícím textu mimo jiné v postupu řazení jednotlivých velkých kapitol.

Analogicky jako kapitola o hudebním divadle je strukturována i druhá velká kapitola věnovaná Moravské filharmonii s důrazem na význam „otců-zakladatelů“ – Františka Stupky a zejména Jaromíra Nohejla. Samostatná – i když rozsahem skromnější – kapitola se zaměřuje také na hudební redakci olomouckého rozhlasového studia. Relativně velký prostor je poté vymezen pro pojednání o koncertech komorní hudby. Součástí této kapitoly je ovšem i relativně samostatná partie o olomouckých skladatelích a skladatelských organizacích. Samostatné kapitoly pojednávají o vojenské hudbě, o hudbě chrámové, která má speciálně v Olomouci v dlouhodobé časové perspektivě tradičně silné zázemí a pozoruhodnou rezistenci i v dobách vlády vědeckého světového názoru. Hudebními festivaly je Olomouc proslulá, obzvláště připomeneme-li *Svátky písní* a rovněž *Mezinárodní varhanní festival*. Zejména v nejnovějším období se ovšem

počet olomouckých hudebních festivalů, jak vidno z publikace, pozoruhodně rozmnožil – především o akce tak či onak orientované na hudbu historickou a hudbu duchovní, což je samozřejmě specifikum nejen olomoucké, nýbrž je to docela přirozený důsledek předchozího období, které duchovní hudbě rozhodně nakloněno nebylo. Ústřední úsek kapitoly zasvěcené olomouckým pěveckým sborům přibližuje, jak jinak, starobylý a dodnes fungující spolek Žerotín. Tato partie je doplněna spíše už stručnými zmínkami o dalších, poměrně četných, olomouckých pěveckých sborech včetně sborů dětských a školních. Zvláštní kapitoly jsou vyhrazeny i pojednání o folklorní a dechové hudbě, jazzu a populární hudbě včetně rockové a tzv. alternativní scény. Nechybí ani kapitoly o olomouckém hudebním školství v celé jeho hierarchické struktuře od školství základního až k univerzitnímu.

Zajímavý doplněk v zásadě historického pojednání představuje kapitola s názvem *Třináct hudebních analýz*: název kapitoly nápadně připomíná stejnojmennou publikaci Petra Kofroně, nicméně k záměrné souvislosti text explicitně nepoukazuje. Přímá koncepční souvislost zde rovněž není, analýzy zahrnují modelové ukázky tvorby různých žánrových kategorií (od hudby symfonické a komorní, přes jazz, v minulých dobách dosti rozšířený tzv. velký populár až k písničkovému folku) a navíc se na nich podílí celkem dvanáct analytiků, z nichž každý pojímá svou analýzu jinak. Spojujícím článkem je zde nejspíš toliko osobní vztah autorů dotyčných skladeb k Olomouci, přičemž skutečná výpovědní hodnota analýz je případ od případu spíše kolísavá.

Dokumentační aparát knihy zahrnuje standardní, takřka povinné položky včetně bohaté obrazové přílohy a v publikaci tohoto objemu nezbytného osobního rejstříku.

Závěrem: Spis o moderní historické etapě hudební kultury Olomouce vznikl jako součást velkého projektu podpořeného EU *Morava a svět: Umění v otevřeném kulturním prostoru*. Jeho poslání je prvořadě informativní – a po této stránce je kniha skutečně hutná, obsahově vyčerpávající a nadto i poměrně jednotná ve stylu pojednání jednotlivých kapitol psaných relativně velkým počtem autorů a spoluautorů. Tady je namístě ocenit dobré redakční

i jazykové zpracování definitivního tvaru. Kniha má ovšem i jasné parametry spisu reprezentativního. Nákladnost jejího zpracování se nesporně promítne i do její tržní ceny, a přičteme-li k tomu i jistou nemobilitu v důsledku velkého formátu a relativně vysoké hmotnosti, nejspíš nelze očekávat její velké rozšíření mezi čtenáři. Naopak lze v éře rozvinuté a stále více rozšířené internetové komunikace očekávat jiné – ať už legální, či nelegální – formy distribuce tohoto monumentálního spisu. Jeho prvořadému informativnímu poslání by to ostatně mohlo být jedině ku prospěchu.